

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 22

86. ÅRGANG
23. NOVEMBER

1974

I dag: Nye bøker

SIDE 324:

**DISSE
FJERNE
ÅR**

**ANMELDELSER PÅ
SIDE 324–329**

REDAKSJONELT:

**Hvor ble det av
den katolske roman?**

HVOR BLE DET AV DEN KATOLSKE

Mange ting ble tilsynelatende tatt av vinden da pave Johannes åpnet vinduene i Kirken og kalte sammen Det annet Vatikankonsil. En av disse tapte ting ble, og det er forbausende lite påaktet, det vi kan kalle den katolske roman. I årtier hadde navn som Bloy, Mauriac, Bernanos, Greene og Waugh etter hvert blitt diktere i verdensmålestokk som bærere av en rik og spennende kristen tradisjon. De forskjønnet ikke og de forfalsket ikke virkeligheten, deres mennesker levde bare mellom himmel og helvete, som helgen eller synder.

Ikke bare ble disse dikterne, enten de ville det eller ikke, fremragende representanter utad for katolsk tro og livsoppfatning, innen fellesskapet skapte de forståelse og enhet, de var med på å forme katolikkenes identitet og selvforståelse.

Alt dette ble ved første blick sopt vekk i uroen og gjennomtrekken. Fellesskapet ble en stund så usikker på sin identitet at dikterne plutselig virket fjerne og uvirkelige. Man husket at de var berømte, men man leste dem ikke så ofte som før. Selve grunnlaget for deres kunst tilhørte en annen og tryggere tid.

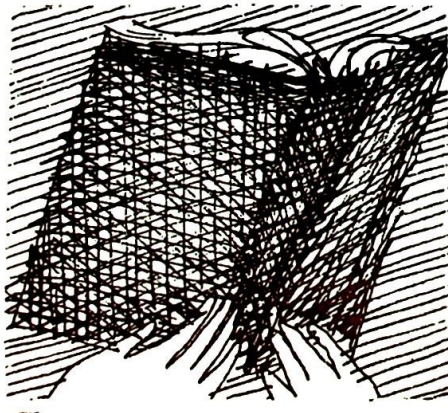
Enkelte gren til og med på nesen av de gamle storheter. Før ikke-katolikker ble de kanskje mer og mer minner om en tid da Kirken var en kulturfaktor, før alt øyensynlig raste sammen i det som for noen må ha virket som et selvødeleggende kirke-møte.

I dag har vi fått årene etter Konsilet såpass på avstand at vi mer ro-

lig kan stille spørsmålet: Hvor ble det av den katolske roman og denne store fortellerkunst? Det er passende å komme med dette spørsmålet i akkurat dette nummer av ST. OLAV fordi nummeret i stor grad preges av bokstoff.

Antagelig må vi samtidig nøye oss med det — og så håpe på en eventuell reaksjon fra våre lesere. Det vi her har kalt den katolske roman har mange beundrere og må ha betydd en hel del under et antall konversjoner. Noen vil sikkert protestere på disse romanenes vegne, de kan ikke avskaffes så enkelt.

Helt enig. Men la meg igjen få minne om et par ting:

1. Vi er noenlunde overens om at det under og like etter Vaticanum II foregikk en forskyvning i teologenes og siden i menigmanns måte å se Kirken og omverdenen på som må ha

spilt en rolle også i den sammenheng vi nå forsøker å snakke om.

2. Allerede nå aner man at dette ikke betød noe brudd, men en fornyelse. Det er for eksempel pekt på at det er en bra tid for den katolske romanen når fellesskapet både klart forstår sin egen identitet og lever i nær kontakt med sine ofte ikke-kristne omgivelser.

Efter noen år med uro, uro over Kirkens skjebne, fellesskapets fremtid og nå — i mindre målestokk, om den katolske romans skjebne — er dagens situasjon unektelig preget av forventninger. Skuffelser, sinte stemmer, javel. Men også av forventninger. Det nevnes for eksempel nye navn som kan komme til å føre den gamle roman-tradisjonen videre, på et nytt grunnlag.

I USA har en skribent (pater Robert E. Lauder, Commonweal, 25. okt.) pekt spesielt på en av disse nye, Walker Percy, og sammenlignet ham med en av de store, Graham Greene. I disse to finner Lauder ganske tydelig det teologiske skiftet vi nettopp snakket om. Det er ingen motsigelser i det de skriver om, de bare tenker på forskjellige måter om samme ting.

I Greenes bøker griper Gud i sin kjærlighet inn i noen menneskers liv gjennom spesielle riter, på spesielle steder og overfor en utvalgt gruppe mennesker. Lauder sier det slik: I Greenes store katolske romaner er Gud «the outsider, though the loving out-

En
klown

ROMAN?

sider, persuing sinners who eventually become saints.» I Greenes bøker kommer Gud inn i tiden, i Percys romaner, i det han hittil har skrevet — oppdager man Guds evige nærvær i hverdagslivet. Percys visjon bygger ikke på et teologisk paradoks, men på hans katolske forståelse av Guds nærvær, i hele menneskelivet.

Hvor ble det av den katolske roman?

Kanskje noe av svaret finnes i slike ting.

Å. R.

Noen ganger går det jo ikke an å stole på noe. Ingenting er ekte, intet er egentlig det som det gir seg ut for å være.

For mange år siden kom jeg hjem en meget sen vinterkveld, sneen lå sothvit og oppsvulmet rundt rekkehuset. Jeg var helt alene i natten, det var grisekaldt og fullt av stjerner like over meg. Jeg hadde fått noen drinker og nynnnet.

Plutselig ble det slutt på den stemningen. I en sneskavl hos naboen sto tre røde tulipaner og nikket i friskhet og ynde.

Jeg tenkte antagelig først med en viss sorg på den siste whiskyen. Så tok jeg litt sne i hansken og gned meg over pannen og øynene. Blomstene nikket som de syntes at det var fornuftig.

Jeg stirret en stund til, så sukket jeg og ruslet inn for å legge meg. Min elskede våknet og sa: Så du noen kjente? Jeg gryntet og fortalte ingenting. Vi sovnet.

Neste dag fikk jeg vite at det var kunstige blomster, naboen hadde stuk-

ket dem ned i sneen for å erte eller for å gjøre livet litt lettere.

Forleden fikk jeg et brev fra foreldrerådet på en herværende katolsk skole som fortalte at man skulle holde en julemesse for å tjene noen kroner. Så kom jeg til å tenke på de blomstene igjen.

Vi begynner å bli vant til at selve ordet messe misbrukes av næringslivet, det er salgsmesser og matmesser og komfyrmesser året rundt i byen. Men straks dette ordet — som har en spesiell betydning for oss — også misbrukes i en katolsk institusjon, må en stakkar lure:

Går det virkelig ikke an å stole på noen lenger?

En siste historie: Igår ringte det på, jeg lukket opp. En ung dame stakk et papir i hånden min og sa yndig: Vil De ved leilighet lese denne traktaten?

Jeg smilte oppmuntrende til henne, hun var for smukk til å gå rundt med traktater. Da jeg kom inn og skulle kramme sammen saken og kaste den, kom jeg til å lese noen ord. Det sto: Hvordan står det til med Dem?

Og dermed begynte jeg altså å fundere litt. Jo takk, fant jeg ut. Det står ufortjent bra til. Men kanskje er jeg vel mistroisk for tiden?

Eller er det av og til nødvendig?

«Aktiv og passiv dødshjelp»

SYKEPLEIERNES NEI

Såvidt vi kan skjønne har norske sykepleiere de siste årene med hell tatt mer aktivt del i samfunnsdebatten, som yrkesgruppe eller ved sine valgte tillitsmenn. I siste nummer av «Sykepleien» har således formannen i Norsk Sykepleierforbund, Eli Kristiansen på lederplass noen ord om «Aktiv og passiv dødshjelp» som bør bli hørt:

«Gjennom lengre tid har dagspressen vært opptatt av spørsmålet om aktiv og passiv dødshjelp. I flere sammenhenger har legene uttalt seg om sitt forhold til dette problemet. Men også vi sykepleiere føler alvorret i situasjonen. Hovedstyret debatterte saken i møte 30. august i år og fant den av så stor viktighet at man besluttet å ta spørsmålet opp i SSN

(Sykepleiernes Samarbeid i Norden).

Det er et faktum at god sykepleie kan forlenge liv, der pleien er den eneste og rette terapi. For meg som sykepleier virker ordet «dødshjelp», for ikke å si «aktiv dødshjelp», direkte skremmende. Få eller kanskje ingen andre yrkesgrupper i vårt samfunn stilles så ofte overfor menneskers kamp med døden som sykepleierne. Kanskje er det nå opp til oss (enda mer enn tidligere) å formidle at døden hører selve livet til, og at det ikke bør være tabu å snakke om den, eller gjøre oss selv og andre fortlølig med at vi alle en gang skal dø. Et ønske vi alle har, er å få dø i verdighet.

De store spørsmål som er oppe i tiden: Når begynner livet? Når er det

slutt? kan gjøre det uhyre vanskelig å være sykepleier.

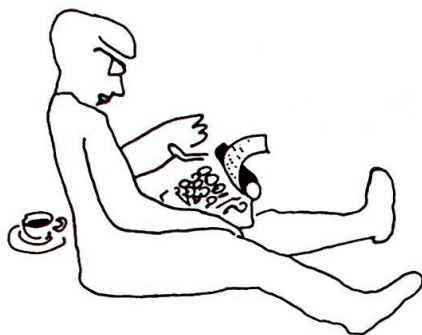
Men det primære er og må alltid være pasientens og de pårørendes sikkerhet og tillit til oss når det gjelder sykepleiens MÅL: å bevare liv, lindre smerte og å fremme helse. I vår offentlige godkjenning har vi avgitt løfte om å «ville utøve sykepleiervirksomheten slik som ære og samvittighet og landets lover krever.»

Måtte aldri landets lovgivning komme til å kreve vår medvirkning til aktiv dødshjelp.»

RED.

Side
330-331:
Fra
Bispedømmet

Uken som gikk

Tilbakeblikk

La oss begynne med bildet:

Tusen spøkelses fra noe så fjernt som den første verdenskrig marsjerer bort, mens en moderne privatbil venter på klar bane. Det er som om bilisten i sin uforstand noe utålmodig venter på at en landsens saueflokk skal forsvinne.

Hva er forklaringen på dette absurde møtet?

Vel, jeg kom over bildet mens jeg leste artikkelsamlingen «Vårt århundre i speilet» (Dreyer forlag, Perspektivbøkene. Tilfeldigvis, det var jo ikke noen bilder i boken.

Og det slo meg at dette forunderlige bildet var en passende illustrasjon til bokens idé: at det er nødvendig å se seg tilbake for å forstå dagens problemer. Det er ikke nostalgi eller romantikk, men noe som er ganske nødvendig for at vi ikke skal kjøre helt av veien.

Allt startet jo med den første storkrigen. Eller som Iver Tore Svenning skriver i artikkelen om Hermann Hesses bok «Steppeulven», en av de femogtyve verker som skal gi et speilbilde av dette århundre:

Det er idag vanskelig å fatte hva den første verdenskrig egentlig betydde for dem som opplevde dens utbrudd, at en hel verden egentlig kunne gå under... «Nu slukkes lysene over Europa, og de vil ikke bli tent igjen i vår tid.» (Den britiske utenriksminister Sir Edward Grey.)

Idag kan vi se hvor rett han hadde, hvor tragisk langt han så. Krigsmaskinene fra 1914 rullet ikke bare over Europas jord, Flanderns sletter, men henover den borgerlige epoke i vår kulturutvikling.

Det var på mange måter en vel og lenge forberedt prosess. Det borgerlige ferment hadde på flere vis mistet sin livskraft. Rennessansens og barokkens livsappettitt var blitt avløst av en følelse av overmetthet. Livsdriften var smittet ned av dødsdrift, bevegelser stivnet til form og former igjen til konvensjoner. Og enda mer: Det borgerlige menneske hadde både mistet sin gud og troen på sin egen eneståenhet.

* *

Og likevel, paret i personbilen på vårt bilde, har neppe noen anelse om at det her finnes en viktig sammenheng. Carl Fredrik Engelstad skriver i bokens forord noen linjer som det kanskje hadde vært nyttig for våre ukjente venner å lese.

Ennu ligger nærmere 30 år foran oss før dette århundre er avsluttet. Det er et ikke lengre tidsrom enn at fremtidsforskerne mener å kunne kartlegge det så noenlunde med sine prognoser... Samtidig føles 30 års fremtidsperspektiv som uhyre langt, fordi skiftningene kommer så fort at det skjedde for bare fem år siden liksom fortaper seg i historien... Bare det å holde rede på øyeblikket virker som en uoverkommelig oppgave...

I en slik situasjon kan det synes meningsløst å se bakover, forsøke å bli klar over hva som skjedde før i dette århundre...

Ikke desto mindre er tilbakeblikket nødvendig dersom man vil gjøre seg noe håp om å gripe og begripe sin samtid. Samtiden og også fremtiden formes gjennom en historisk prosess, som egentlig går langsommere og har lengre linjer enn vi til daglig er tilbøyelige til å tro. Vi er barn av dette århundres hendelser og impulser fra atskillig flere tiår tilbake enn de fleste av oss kan huske, og uansett om det meste av det står uhyre klart for oss eller overhodet ikke har trengt seg inn i vår bevissthet.

Sammenbruddet av den europeiske stabilitet og det europeiske hegemoni, sammenbruddet av et enhetlig europeisk åndsgrunnlag, sammenbruddet av det borgerlige samfunns verdihierarki, teknikkens forrykende ekspansjon, den dialektiske materialismes økonomiske og politiske gjennombrudd, dybdepsykologien, industrialiseringen og urbaniseringens enorme vekst og tilbakeslaget for bondesamfunnet og alt det står for, den russiske revolusjon, facismen, Moskvaprosessene, den annen verdenskrig som videreføring av den første, konsentrasjonsleirene, jødeforfølgelsene og gasskamrene, brutaliseringen av de politiske spenninger, Amerikas og Sovjets stadig mer dominerende posisjoner, sammenbruddet av den klassiske imperialismen, fremveksten av et pluralistisk samfunn, den seksuelle revolusjon, atombomben, det totale oppbrudd innenfor kunsten... vi går med alt dette i oss som en spenning og en gjæring, med muligheter til vekst og utvikling, såvel som til katastrofe og total utslettelse... ingen kan undre seg over at mennesker enten flykter fra ethvert krav om å stille seg ansikt til ansikt med dette eller at de — dersom de ikke klarer å stenge seg av — føler seg hjelpeløst henfalne til den store forvirring.

Desto mer nødvendig er det da å forsøke å se de

ST. OLAV

KATOLSK

TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 50,— PR. ÅR

vesentlige linjer i den utvikling som har ført oss dit hvor vi står i dag.

Og det viktige utgangspunkt her er fremdeles den første verdenskrig, og alt som skjedde i skyggenes tid.

* *

La oss vende tilbake til Hermann Hesse, en av dem for hvem utbruddet av den første storkrig var et voldsomt slag og et skille. Bl. a. ut fra slike opplevelser, skapte han siden boken «Steppeulven», en analyse av menneskets situasjon og feiltrinn i en «efter-borgerlig» verden, som vi fortsatt befinner oss i.

Og her skriver Iver Tore Svenning:

Med den europeiske nihilisme var en verden blitt ført inn mot død og oppløsning. At vi stadig befinner oss innenfor denne prosess gjør dens ytringsformer ikke lettere å godta, men fra «Der Steppenwolf» strømmer allikevel noe annet mot oss enn fra Manns «Trollfjellet»: en tro på tross alt udødelige verdier, et håp om at menneskets vei gjennom lidelse ikke er en vandring i absurdum. Betingelsen for at mennesket skal nå frem, er å akseptere Mozarts latter, slik den lød i Steppeulvens magiske teater og egentlig lyder i hvert enkelt menneske. Bak denne latter ligger syntesen mellom ånd og drift, troen på at kunstens «urånd» ikke kan tilintetgjøres av allverdens teknikk, viden om en dypere dimensjon bak og over hverdagen.

* *

Disse fjerne år.

Så fjerne — og så nære.

Dreyer-boken med sine artikler om femogtyve romaner og en kultur i krise stiller oss ansikt til ansikt med alt sammen igjen, på forskjellig vis. Hesse, Kafka, Proust, Woolf, Joyce, Koestler, Camus, Musil, Böll — de er der alle sammen.

Det vil si, nesten alle.

Det er nok enkelte man savner, for eksempel Georges Bernanos. Men det er som er tatt med er godt og verd å lese om igjen (det er opprinnelig avisartikler).

En ting til:

Bildet trenger ytterligere forklaring.

I 1965 spilte man inn en film i Irland om «de grå kolonner anno 1918». Rundt tusen unge irske menn deltok som statister iført gamle tyske uniformer og våpen.

Fotografen har tatt bildet da de unge statister i samlet flokk sjokker avsted for å spise middag. Han som kjører bilen bak dem er filmens regissør.

Det var altså ikke noe spøkeri.

Men det får kanskje flere av oss til å tenke tilbake en kort stund, ikke sant?

Per Bøving

«Betingelsen
er å
akseptere
Mozarts
latter»

FIRE BØKER

Av **KARIN GULLERUD-JOHANSEN O.P.**

De fire bøker ST. OLAV omtaler på disse sider, handler alle om diktere og de stimulerer leselysten. Men der opphører også likheten mellom dem. Dansken Erling Nielsen, som tilhører den ofte utskjelte rase av litteraturmagistere, har samlet en del av sine essays i «H. C. Andersen og andre Danskere».

Nobelprisvinneren Halldór Laxness kåserer om dikteres lodd på Island i gammel og ny tid, og boken har på norsk fått tittelen «Vi Islendinger».

Claes Gill kjente også dikteryrket innenfra, og hans minnetale over Arnulf Øverland, holdt i Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur 7. mai 1973, utkommer her for første gang i bokform.

Den fjerde boken står i en særstilling. Suzanne Bull, Olaf Bulls franskfødte hustru, beretter i «Ni år» om sitt samliv med «eneren i norsk lyrikk». Det er et menneskelig dokument som gir oss glimt fra en stor dikters siste år og de vanskelige kår han levde under.

Erling Nielsen:

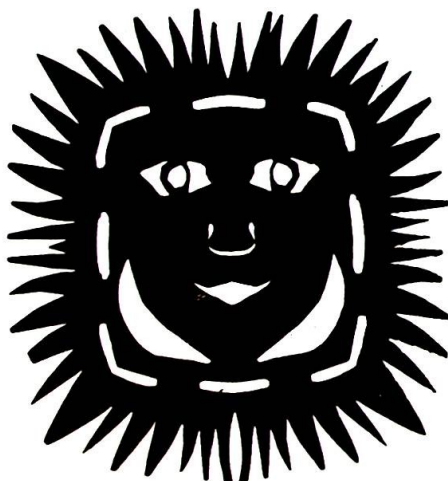
**H. C. ANDERSEN OG
ANDRE DANSKERE**

Fakkelt-bok. Gyldendal 1974.

Forfatteren har i mange år vært dansk lektor ved Universitetet i Oslo og har både som foreleser og skribent forstått å vekke interesse for dansk litteratur, ja, gjøre tilhørere og lesere glad i den. Å gå på oppdagelsesferd i diktningens verden sammen med ham er ikke bare lærerikt, men også frydefullt. Litteratur

har aldri tatt skade av å bli presentert med eleganse og vidd.

At litteraturmagistere lett står til for hugg, er Erling Nielsen tydeligvis klar over, og han er heller ikke blind for de kuriositeter og kalamiteter enøyd litteraturforskning kan frembringe. I et meget fornøyleg første kapittel betitlet «Advarsel!» avlegger han visitt hos representanter for et par av dagens moteretninger, og hos dem som ynder akademisk tungetale. Jeg kan ikke motstå fristelsen til å gjengi hans første salve, den har adresse langt utenfor litteraturforskernes rekker:

«Skønt denne bog er om litterære sager, står her ikke en lyd om overgangen fra feudalismen til den kapitalistiske produksjonsmåde.

Det er ikke alene en uagtsomhed, men ligefrem en fadæse, som vil skaffe skuffelse i vide kredse. Lad det være indrømmet straks, så ingen kober katten i sækken. Men heraf flyder desværre andre mangler, som også øjeblikkelig skal udstilles. Ikke et eneste sted vil man finde fyndige formuleringer i stil med følgende parade af abstrakter om *Kritikk af den politiske Økonomi*, som ikke kan li-

gestilles med andre elementer i marxismens teori, *hvadenten disse elementer er knyttet sammen kategorialt i verdensanskuelsesdialektik eller de syntetiseres under en materialistisk-revolutionsteoris abstrakt konkrete voluntaristisk revolutionsteoris abstrakt konkrete logik eller de ordnes i den hævdede forskningslogisk emancipative metavidenskabelighed.*

Hvilken fuldkommengørelse af tysk docentprosa! Med lyden af dette maskingeværknitrende ordbombardement i øret fatter jeg til fulde, hvor hjemmestrikket mit eget sprog falder ud, ja det er så simpelt, at det kan forstås af enhver, hvadenten man er under uddannelse eller ude af den. Om forladelse.

Og tilsvarende er det jeg har at meddele på ingen måde chokerende. Derfor: vil man have smæk for skillingen, skal man holde sig fra mine bløde mellemvarer og i stedet gå til min ven dybdepsykologen, som er en hund efter alt, som blot er nogenlunde fornuftsstridigt.»

Og så følger eksempler fra de psykologi- og ideologiredne forskere. God fornøyelse!

Men hvordan ser Erling Nielsen selv på litteraturen? Det sier han også, i essayet om Steen Steensen Blichers noveller: «Litteraturen kan brukes til at forandre samfundet med eller til at tælle kommaer i, som et testbatteri til psykoanalyser eller til at blive magister i, ja man kan endog læse den for sin fornøjelses skyld. Funktionerne er mange, men de ændrer ikke litteraturens karakter af ordkunst.»

Og som ordkunstnere er det Erling Nielsen ser på sine diktere. Deres kunst har imidlertid sjelden sitt mål i seg selv, den er eksistenstolkning. Når litteratur blir sett under denne synsvinkel, betyr ikke det at sam-

OM DIKTERE

funnsmessige og psykologiske faktorer blir oversett, men at de går inn i en større enhet der diktningen som diktning får komme til sin rett.

De essays som er samlet i denne boken, har vært trykt før, men samtlige er blitt omarbeidet og utvidet, og for dem alle gjelder det at de er skrevet *con amore*, sier forfatteren. Og hvilke «Danskere» er det så som er gjenstand for Erling Nielsens kjærlighet? Hans utvalg spenner fra de store salmediktere Kingo, Brorson og Grundtvig til Georg Brandes, den forkjetrede opprører. Imellom disse ytterpunkter finner vi en halvglemte poet fra Holbergs tid, den store novellist Steen Steensen Blicher fra begynnelsen av forrige århundre og naturligvis H. C. Andersen.

Studien «Danske salmer» samler interessen om de tre store i dansk salmediktning — Kingo, Brorson, Grundtvig. Tre salmister, tre århundrer, tre ulike sinn og fromhetstyper. Vel mange snurrepiperier og vel megen høystemhet etter vår tids smak, men sannelig om ikke Erling Nielsen får oss til å se de poetiske verdier der de glimter til.

I «En barokpoet?» avsløres den iallfall for oss ukjente Wadskiær som en parodiens mester.

Steen Steensen Blicher er blitt kalt «en Shakespeare i novellefaget», og hans usminkede realisme stikker sterkt av mot samtidens idealiserende diktning. Blicher kunne ikke skrive om annet enn det han så, og han hadde mot til å se «Verden, som den er».

Hovedstykket i samlingen er essayet om H. C. Andersen, en hel liten avhandling. Når man har lest det, sitter man inne med «forkundskaber (og de er nyttige, hedder det om de to brødre der *ikke* fik prinsessen)»,

og man er blitt minnet om noe man i grunnen visste: at H. C. Andersens eventyr vel så meget er for voksne som for barn.

Den siste tekst er en artikkel om Georg Brandes som for vel 100 år siden med disse ord skapte en ny epoke i Nordens litteratur: «Det at en Litteratur i vore Dager lever, viser sig i, af den sætter Problemer under Debat.»

Som man vil ha sett av sitatene, er boken utgitt på dansk, og godt er det. I virkeligheten beror meget av bokens sjarm på dens språkform, og det samme gjelder de diktverk den behandler.

Suzanne Bull:

NI ÅR — *Mitt liv med*

Olaf Bull

Aschehoug 1974.

Suzanne Bull var Olaf Bulls tredje hustru og gift med ham de ni siste årene av hans liv, ni tunge og mørke år trass i strålende kunstneriske seire og glitrende, varme lykketimer. De møttes første gang sankthansaften 1924, og ni år senere — sankthansaften 1933 — lukket hun hans øyne. De minner hun gir oss om disse årene, er bygd opp over brev og dagboksopptegnelser, men den som griper til boken i håp om å få anledning til nøkkelhullkikking inn i en stor dikters liv, vil bli skuffet. Suzanne Bull er åpenhjertig nok, og det samme er de brev og dagboksnotiser hun gjengir. Men både hun og Olaf Bull tilhører et slektledd eller en mennesketype som bevarer en viss diskresjon og tilbakeholdenhet i uttrykket.

Likevel griper man seg i å undres over at Suzanne Bull har orket å gi offentligheten del i disse minner. Riktignok er en stor dikter ikke lenger

Suzanne og Olaf Bull.

utelukkende en privatperson, og riktignok ligger begivenhetene mer enn 40 år tilbake i tiden. Men man merker at de ikke er kommet på avstand, de er like hudløst nærværende som den gang. Og det er ikke den art minner man glemmer, det er såre, smertelige minner om år fylt av skuffelser, økonomiske vanskeligheter og usikkerhet, og stadig sviktende helse. Men også gode minner, om en lykke så rik og svimlende at det oppveide ulykkene.

Denne lavmælte og stillferdige boken er beretningen om samlivet mellom to mennesker som er alt for hverandre, men som likevel sliter på hverandre. De trenger hverandre, men er stadig på flukt fra hverandre.

Hans Heiberg har skrevet et forord til boken, der han hyller Olaf Bull som «selve eneren i norsk lyrikk» og påpeker det tragiske og skandaløse i de økonomiske forhold Olaf Bull måtte leve under. Her, om ikke noe annet sted, er iallfall den myte grundig avlivet at diktere trenger litt sult og økonomisk usikkerhet for at diktningen skal blomstre.

(Forts. s. 332.)

KVINNELIG

Doktoravhandling fra

Av KARIN GULLERUD-JOHANSEN O. P.

Det hender at gamle bøker får fornyet aktualitet, ja, at de i det hele tatt ikke blir aktuelle før en viss tid er gått. I 1962 skrev jesuittpateren Haye van der Meer en doktoravhandling med tittelen «Kvinnelige prester i den katolske kirke?» Siden er den, som så mange andre doktoravhandlinger, blitt liggende i en skuff, men er i år blitt utgitt i USA, med et forord som gjør rede for det som tross alt har hendt siden 1962. I sitt nummer av 11. oktober 1974 omtaler COMMONWEAL denne boken, og det er den artikkelen jeg har valgt som utgangspunkt for mine egne funderinger. Adgangen til presteembetet blir lett en merkesak av kanskje mer symbolsk enn reell verdi, selve beviset på at kvinnen i Kirken blir aktet like høyt som mannen og stilt på like fot med ham. Men Kirken vegrer seg mot å gi et slikt bevis, og argumentene —, ja dem går van der Meer efter i sømmene.

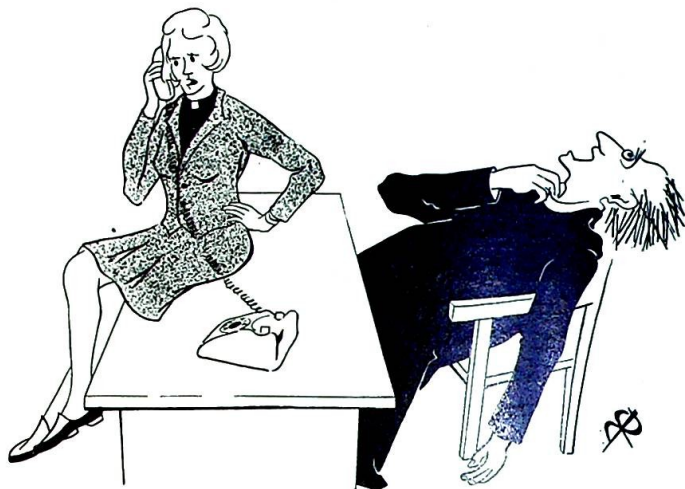
Målet for hans avhandling er relativt beskjedent: Han vil vise at de vanlige argumentene mot ordinasjon av kvinner i beste fall reiser problemer og i verste fall er utålelige. Er han så en glødende forkjemper for kvinnelige prester? Slett ikke. Han erklærer seg tvert imot enig med dem som anser kvinnene for uskikket til prestedtjeneste. Men han innrømmer at dette iallfall til dels skyldes at det er menn som har gjort prestedtjenesten dens form.

De som er imot ordinasjon av kvinner, erklærer at Skriften ikke tillater noe slikt. Van der Meer svarer at «først må det bevises at Jesus og Peter og hele urkirken kun valgte menn til å forkynne fordi Guds lov sa at bare menn kunne være apostler, og ikke ganske enkelt fordi det passet bedre inn i den konkrete situasjon der og da.» Og han tilføyer: «Et slikt bevis vil det ikke bli lett å føre.»

«Vanskeligheten er jo at teologene ennå ikke har utarbeidet noen metode som setter dem i stand til å si med sikkerhet hva som er Guds lov og hva som er Kirkens lov.» Selv i dag, så mange år senere, er ikke situasjonen stort bedre, trass i det arbeid som Karl Rahner og andre teologer har gjort.

«Dersom man fikk løst dette problemet, hadde man samtidig løst problemet med kvinnelige prester. De som er imot, hevder at forbudet mot ordinasjonen av kvinner er et lovbud fra Gud. Og Guds bud må adlydes betingelsesløst, det er alle enige i. Men hvordan finner man ut om noe virkelig er påbudt eller forbudt av Gud? Hvordan skjelne sikkert mellom de bud som er tidbestemt og bud som har evig gyldighet?» Van der Meers konklusjon er at Den hellige skrift alene ikke understøtter dem som er mot kvinnelige prester.

Kirkefedrene byr på et lignende problem, sier van der

Tegnerens versjon: «Men biskop, jeg får inntrykk av at sogneprest Manzkirke ikke har vært helt forberedt på min tiltredelse som ny kapellan.»

Meer. Det kjennskap vi vanligvis får til dem gjennom teologi og historie, viser at de var antifeminister alle til hope. Og de som aldri har lest kirkefedrene, forestiller seg naturligvis det aller verste. Forfatteren innrømmer at alle kirkefedre uten unntagelse mener at det ikke er tillatt for en kvinne å være prest, men når man leser de ulike tekster i den rette sammenheng, så mister de meget av sin skarphet. Van der Meer kommer til det resultat at kirkefedrene ikke var enstemmige når det gjaldt kvinnens stilling. Vi har heller ikke noe middel til å finne ut når kirkefedrene har formulert bindende læresetninger i diskusjonen med kjetterne, og når de gjør seg til talsmenn for tidsbundne oppfatninger.

Når det gjelder Kirkens læreembete, noterer van der Meer med en viss forundring at det aldri har kommet med noen formell erklæring om dette spørsmål, og de synoderklæringer og pavelige uttalelser som foreligger kan ikke regnes som dogmer. Forfatterens poeng her er følgelig at dagens forbudspolitik ikke kan støtte seg på noen bindende læresetning, bare på noe meget mindre, som kan forandres.

Teologenes spekulasjoner er også gjenstand for van der Meers kritiske oppmerksomhet, og han bemerker at det første århundres samfunnsmoral, som Kirken og dens åndelige embete har sin rot i, er stikk motsatt av den vi finner i midten av det 20. århundre. Han nøyer seg med å si: «Det ser ut til å være en tanke som det er vanskelig å ta konsekvensen av.»

Anmelderen mener at mange som kjemper for kvinnelige prester, er kommet langt forbi det stadium denne

PRESTER?

1962 som bok i USA

avhandlingen befinner seg på. Men den har sin verdi likevel. Med stor dyktighet tar forfatteren opp kampen med motstanderne på deres eget område — og slår dem.

Til slutt sier anmelderen: Van der Meer er for beskjeden når han mener at hans bok kan bevise svært lite — ja, i grunnen ikke annet enn at de argumenter som brukes for å få i stand et absolutt og evigvarende forbud mot ordinasjon av kvinner, iallfall reiser problemer. Men hvis de nå gjør det, noe jeg er enig i, da ligger bevisbyrden på den annen side. Av hvilke grunner utelukker de halvdelen av Kirkens medlemmer fra utøvelsen av det ansvar dåpen medfører? På hvilket grunnlag berøver de Kirken de pastorale tjenester denne halvdelen av dens medlemmer kunne yte?

Når vi har lagt til side alle standardargumenter, står vi tilbake med det eneste virkelig slagkraftige argument i denne debatten: å ta for gitt at for Gud står kvinnen ifølge sin natur lavere enn mannen. Det er et argument motstanderne av kvinnelige prester burde utdype — hvis de tør.»

Så vidt van der Meer og COMMONWEALS medarbeider. Den siste har nok rett i at ingen i dag vil våge å komme med den påstand at kvinnen er mannen underlegen. Selv de mest innbitte motstandere av kvinnelige prester har det gjerne travelt med å forsikre at selvfølgelig er mann og kvinne likeverdige, de er bare ikke like. Det er unektelig en innlysende påstand, men derfra og til å slutte at menn og kvinner ikke kan fylle de samme oppgaver og roller, er vel nok et drøyt stykke. Det går bare hvis man mener at det kun er én måte å gjøre en oppgave på, den man er vant til fra alders tid, og som er fast knyttet til det tradisjonelle bildet av kvinne og mann. For mange har dette mønster fått hevd av noe gudvillet, og det skal vi ikke le av, selv om det forekommer oss at saken er mindre enkel enn som så. Van der Meer har rett i at her har vi problemets kjerne: Hva er Guds bud med evig gyldighet, og hva er tidsbestemte forskrifter? Man skulle tro at dette var en grei sak for bibeltolkere, men eksegeter blir ikke lett enige, og ikke alle tror på dem heller.

Efter å ha rådspurt Skriften og kirkefedrene, er man etter van der Meers mening like langt, og Kirkens læremyndighet har heller ikke uttalt seg. Det er ikke så rart, for det først i de siste år at spørsmålet om kvinnelige prester er blitt aktuelt, og ennå har man vel ikke tatt det på alvor.

Vel bispesynoden i 1971, som behandlet prestedømmet, ble saken nevnt, men det var tydelig at tiden ennå ikke var inne til å ta den opp. Efter forslag fra Synoden utnevnte paven en kommisjon som skulle studere kvinnenes plass og funksjon i Kirken, en kommisjon der kvinnene faktisk er i flertall. Men fra begynnelsen av garderte

man seg ved å trekke opp retningslinjer for kommisjonens arbeid, og uttrykkelig utelukke enhver diskusjon om mulighetene for å ordinere kvinner.

Dette faller helt i tråd med de uttalelser paven kom med høsten 1970 da to kvinnelige helgener, Teresa av Avila og Caterina av Siena, ble utnevnt til kirkelærere, en heder som til da hadde vært forbeholdt geistlige, fortrinnsvis biskoper. Paven ønsket med dette å fremheve den rolle kvinnen kan spille i samfunnet og i Kirken. Men han advarte mot å tro at nå lå veien åpen for kvinnene inn i hierarkiet og lære myndigheten. For pave Paul gjelder fremdeles apostelen Paulus' ord om at kvinnen skal tie i forsamlingen, men han understreker at dette ikke betyr mindre aktelse for kvinnens oppgaver i Kirken. Men han mener altså at kvinnens oppgaver i Kirken er forskjellige fra mannens, og at det ikke er hennes oppgave å være prest.

Begynnelsen på kvinnenes frigjøring i Kirken er således meget forsiktig, men man noterer med tilfredshet at pave Paul har gjort seg til talsmann for likestilling mellom kvinne og mann, iallfall i samfunnet. Høsten 1973 sa han at det kristne syn på kvinnen krever, i overensstemmelse med en utbredt tendens i dag, at mann og kvinne får like rettigheter og plikter. Det at mann og kvinne stilles likt, vil ha innflytelse på deres oppgaver i samfunnet. Men gjelder det bare samfunnet? Vil ikke også Kirken måtte følge etter?

Mens vi venter på det, gjelder det å ta vare på og utnytte de muligheter vi faktisk har. Det er ikke nødvendig å være prest for å kunne ta det ansvar dåpen medfører. Enhver døpt kristen har del i det alminnelige prestedømme og bærer sin part av ansvaret for Kirkens arbeid. Og en dag kommer vi vel dithen at det viktigste ikke er hvem som gjør en ting, men at den blir gjort.

ST. OLAVS REDAKSJON

TELEFON 20.72.26

eller 28 95 18

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy-messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.:	19.00	—
	sønd.:	9.30	11.00
		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00
		18.00	—
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00	11.00
		18.30	—
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355		11.00	9.30
			9.30
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209		8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10		9.00	11.00
			—
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 22 73 53 - 25 77 07		9.30	—
			—
<i>Florida kapell</i>			19.00
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvg. 113, tlf. 23 751		8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195		8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266		9.00	11.00
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255			11.00
LILLEHAMMER, <i>Mariakirken</i> , Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550	lörd.:	18.00	
	sønd.:		10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35		8.30	10.45
		19.00	9.30
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534		8.30	10.45
		9.30	
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949		8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården, tlf. 21 214		8.45	11.00
		19.00	—
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29		8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604		19.30	11.00
<i>St. Elisabethsøstre</i> , Mellomvn. 47, tlf. 81 487		8.00	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII) <i>St. Elisabeth Institutt</i> , tlf. 11 392)		19.00	11.00
		8.00	
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30
NARVIK: <i>Den svenske sjømannskirke</i> , Prestebolig: Einervegen 7. Tlf. 41 634			11.00

BISPEDØMMET

Fra Dublin til Voss

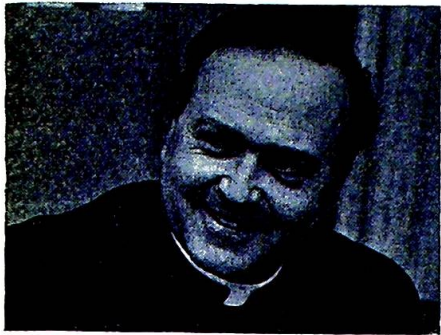
Biskopen konselebrerte den 27. oktober messe i et privathjem på Voss sammen med pater Hanssen. Han markerte dermed en liten, men viktig begivenhet: at det har kommet katolske søstre fast på Voss.

St. Fransiskussøstrene fikk for en tid siden en eiendom på Voss som ligger opp til det stedet de for mange år siden arvet etter Lars Eskeland. Da søstrenes stasjon i Dublin ble bestemt nedlagt etter generalkapitlet i juni, ble det samtidig vedtatt å opprette en ny stasjon på Voss med de samme søstre, sr Aase Raff (norsk), sr. Raymunda (hollandsk) og den irske sr. Mary. De flyttet i september over fra Dublin til Voss hvor for eksempel sr. Mary har fått heldagsstilling som sykepleierske på sykehuset.

I sin preken sa biskopen bl. a. dette:

Måtte denne messefeiring markere en milepel for dere katolikker her på Voss. Ikke fordi det er deres biskop som foretter — selv om det er første gang — men fordi vi i dag markerer overgangen fra Kirkens sporadiske til dens permanente nærvær. I mangfoldige år har der vært holdt messe her, slik som i dag, i enkle, men intime former. Men Kirken har savnet et sted å være, samtidig som våre Franciskussøstre mot alt begrunnet håp har holdt fast ved den eiendom de i sin tid arvet etter Lars Eskeland, Voss' og Kirkens store sønn. Ved ervervelsen av det lille hus på naboeiendommen de fleste av dere sikkert kjenner, rykket søstrene dere inn på livet. Den enes død er den annens brød som det heter, og da søstrene på sitt siste Generalkapitel besluttet å avvikle stasjonen i Dublin, lå tanken snublende nær å anmode denne lille, men meget sam-

mensveisede kommunitet å foretsette sin virksomhet til Voss. Det tjener de tre søstre til ære at de uten å nøle sa ja til en endring i leveforhold som omfatter diamentrale motsetninger på nær sagt alle områder. Fra et stort, vakkert hus i den urkatolske storby Dublin med sine hundretalls kirker, prester, munk og nonner, til en pionertilværelse i en liten stue på et sted der er et par hundre kilometer til nærmeste kirke og der de ikke engang kan vente seg å komme regelmessig til søndagsmessene. Jeg takker dere søstre for dette pågangsmot og denne enestående evne til omstilling, som jeg takker Kongregasjonen for dens innsatsvilje i en tid da flere store hus har måttet avvikles på grunn av søstermangel. Jeg føler sterkt at Gud vil velsigne søstrene for denne villighet til å gå ham til hånde på et nytt sted.

Biskopen var i oktober og november på reise til tre stasjoner i bispedømmet: Voss, Porsgrunn og Drammen. På disse sidene bringes referater fra besøkene.

Julebutikk på St. Sunniva

Åpningstid: LØRDAG 23. november kl. 11—18

SØNDAG 24. november kl. 13—18

Benytt anledningen til å kjøpe julepresentene: lekre håndarbeider, håndmalt porselen, keramikk, malerier og trykk, julepynt. — Morsomme julekort med motiver laget av elever fra St. Sunniva skole. Kaffeservering og nystekte pannekaker!

75 års jubileum i Porsgrunn

Menigheten i Porsgrunn hadde 75 års jubileum nylig, søndag 3. november. I sin preken i Vår Frue kirke sa biskop John W. Gran bl. a.:

Vi feirer i dag først og fremst 75-årsdagen for denne kirkes innvielse, foretatt av den første katolske biskop her i landet etter Reformasjonen, biskop Johannes Fallize den 8. oktober 1899, den gang, som i dag, i nærvær av byens ordfører. Men ved forskjellige treff kan vi og vil vi også markere andre betydelige runde tall som gir sine bidrag til å varme våre hjerter ved denne anledning. Det er således 85 år siden menighetens første prest, pastor Henrik Blom, ble stasjonert her og dermed organiserte det første menighetsarbeid. Det er 80 år siden det første kapell ble vigslat, (forøvrig også i oktober, 1894). Det lå i søstrenes bolig, for St. Josephs-søstrene hadde Porsgrunn så å si — allerede fra starten. De andre runde tall gjelder menighetens avholdte sogneprest, pater Johannes Rommelse, som i år feirer sitt 40-års jubileum som prest og sitt 10-års jubileum som sogneprest i Porsgrunn.

Midt oppe i denne lange periode, det var i 1957, ble kirken flyttet tvers over gaten som ble anlagt her, slik at kirken der den sto kom til å være i veien, bokstavelig talt. Ved den anledning ble kirken utvidet og grundig pusset opp og nyvigslet av min forgjenger, biskop Mangers. Tilstede i koret som assisterende prest, som i dag, var pater Rommelse, så lenge har han hatt en aktiv forbindelse med denne kirke og menighet, selv om hans mange år som bispedømmets prokurator og redaktør av vårt hollandske «St. Olav» gjorde forbindelsen heller symbolsk. Lite ante vel pater Rommelse, da han gikk biskop Mangers til hånd dengang for 37 år siden, at han sto i sin fremtidige sognekirke, en kirke han gjennom utrettelig arbeid skulle forbedre og forskjønne til den er blitt et kjært trekk i bybildet, som i dag påskjønes ved at byen i anledning jubileet skjunker den et flombelysningsanlegg. Kirken som skal opplyse menneskene fra Oven blir selv opplyst fra neden. En takk fra menighet, prest og biskop for denne gave.

Den katolske menighet i Drammen er 75 år

Søndag 17. november var det jubileum i Drammen. Høymessen som markerte at det er 75 år siden St. Laurentius kirke ble tatt i bruk, ble feiret av biskopen, sognepresten, pater Sarosi og den tidligere sogneprest, pater Laudy.

Drammens Tidende skrev:

«Den katolske menighet i Drammen omfatter ikke mindre enn ni kommuner, fra Numedal og Sigdal til Sande og Svelvik, og den består nå av godt over 300 personer. Ca. 60 pst. av menighetens medlemmer er norskfødte — men forøvrig er mer enn tyve nasjonaliteter representert.

I alt har 11 forskjellige prester ledet virksomheten i løpet av disse 75 år. M. Swietlik, som er den eneste av prestene som er begravet i Drammen, virket her i tilsammen tretten år — men den virkelige nestor er Eugene Laudy som kom til menigheten i 1937 og virket helt fram til 1972. Han er nå bosatt i Ringerike, men gleder stadig sin gamle menighet med besøk. Siden 1972 er Joseph Sarosi menighetens samlepunkt og inspirator.»

«NASJONAL EGOISME»

Avslutning fra forrige nummer

4. Den grønne revolusjons resultater er hverken tilstrekkelige eller sikret mot tilbakeslag. Hvis det ikke lykkes å mobilisere et landbruk basert på små bruksheter i en rekke utviklingsland, å lage enkle vanningsystemer og å produsere kunstgjødsel til overkommelige priser, vil selv industrilandenes hveteoverskudd ikke

kunne hindre katastrofer. Energipriskrisen kan lett utvikle seg til en emæringskrise hvis man ikke har gjødsel og olje til vannpumpene.

5. I de fleste utviklingsland er det fremdeles intet som tyder på at befolkningsseksplosjonen er stanset. Nå som før kullkaster fødselsraten alle økonomiske

og sosiale planer, og nå som før har man for lite utdannelse, beskjeftigelse, mat, sosial- og helseservice til å kunne møte befolkningsøkningen.

6. Realinntekten i industrilandene vil for fremtiden ikke lenger øke i samme takt som vi har vært vant til, enten fordi råstoffprisene vil bli drevet i været i for-

Fire bøker om diktere

FORTS. FRA SIDE 327

Halldór Laxness:
VI ISLENDINGER
Cappelen 1974.

Denne «Lille praten» er skrevet for å utfylle «Skaldetid» fra 1963, der Laxness fortalte en del fra sin løpebane som forfatter og om sine reaksjoner på omverdenen. Men hvor var Island i alt dette? undret mange. Svaret kommer i årets bok som gir «en slags bilde av forfatteren med Island omkring seg og en liten anelse om hans syn på den islandske kultur i gammel og ny tid».

Det er en personlig bok, med spesiell adresse til de nordiske folk, og gjennomgangstemaet er forfatteren i det islandske samfunn før og nå. I 13 korte kapitler skriver han med kledelig ubeskjedenhet og passelige overdrivelser om islendingenes sterke og svake sider: om forfedre, om gjestfrihet, om demokrati, om islendinger og alkohol og først og sist om islendinger og litteratur. Ikke bare hadde de gamle islendinger en tilbøyelighet til å regne sin ætt fra en eller annen romanperson, men bøker har til alle tider vært dette folks lidenskap. Det er og blir en merkelig kjensgjerning at de germanske folks klassiske litteratur er blitt til i et lite folk på en forblåst øy langt ute i Atlanterhavet. På en tid da andre germanske folk nærmest var bokløse,

hadde Island sin litterære gullalder. Og denne bokkulturen var ikke en sak for de få. Lese- og skrivekunsten var allemannseie, og forfatterne var mange. Språket de skrev på, savner side-stykke, så fullendt og raffinert var det. Dagens nordiske språk er bare en fattig gjenglans og formår bare ufullkomment å gjengi rikdommen i det, sier Laxnes.

Hvordan forfatterens eget språk er, vet jeg ikke, men Ivar Eskelands oversettelse til — bokmål, er det vel, får en stundom til å lengte etter en klingende landsmålsoversettelse.

Claes Gill:
MINNETALE OVER
ARNULF ØVERLAND
Cappelen 1974.

I få, men vektige og innholdsrike ord hyller her én dikter en annen, én ordets tjener minnes den arv den annen har etterlatt.

Minnetalet ble holdt ved 20-års jubileet for Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur, som ble opprettet for å verne om det norske riksmål og dets litteratur. Det var naturlig at man valgte å hylle Arnulf Øverland ved dette jubileum, for få har de siste 20 år kjempet så innbitt for det norske riksmål. Ja, hans kamp begynte lenge før, så snart rettskrivningen av 1938 var et faktum, og etter krigen

fortsatte han kampen der han slapp høsten 1939. Gill ser tilbake på de viktigste etapper i denne kamp mot etterkrigstidens sannorskivnere.

Øverlands våpen var bitende vidd og satire, og Gill nøler ikke med å karakterisere hans bok «Norsk og Unorsk» som den morsomste bok skrevet på norsk etter Holberg.

Men fra språkverneren Øverland er veien kort til dikteren, for det var hans egen måte å bruke språket på, som lå til grunn for hans syn på «sprogforbedringen» av 1938 som et hærverk, en nidingsdåd. Det nakne ord, uten utsmykninger og tillegg, spiller en slik rolle i hans diktning at han ikke kan sitte stille og se på at det blir ødelagt. Gill sier: ... «for Øverland var ordet i seg selv en kraft. Det hadde en egen verdi som han var ene om å gi uttrykk for.»

Øverlands forfatterskap er kjenne-tegnet av sannhetskjærlighet og troskap, troskap mot seg selv, troskap mot ordet. Han er seg selv, en sannhetssier, helt fra den alvorlige debut i 1911. Senere får vi kristenrefseren Øverland, kommunisten Øverland, krigsårenes Øverland, etterkrigstidens muntre stridsmann og den avklarede dikter. I alt og til alle tider fulgte han sin egen parole:

«Hold ordet hellig
Ti vit at ordet er ånd!»

bindelse med en desperat fordelingskamp, eller fordi billige forbruksvarer fra mer fremskredne utviklingsland fører til hurtigere strukturendringer i vår økonomi eller fordi reelle ressurser på annen måte blir overført til utviklingslandene. Dette kan skje gjennom den offentlige utviklingshjelpen, men også gjennom sammenflettingen av spesielle trekkrettigheter og utviklingshjelp. I alle tilfelle vil denne jords hjelpekilder neppe strekke til for både å bryte gjennom nøden i de viktigste utviklingsland og samtidig muliggjøre noen vesentlig økning av det materielle forbruk i industrilandene. Det er på tide at alle partier forteller dette til landets borgere.

7. Enten de er blitt rikere eller fattigere — utviklingslandene er blitt mer sensible, stoltere. De legger vekt på sin suverenitet og blir stadig mindre villige til å underkaste seg den inngående behovsprøvingen som er vanlig ved u-hjelpsprosjekter og som industrilandenes skattebetalere mener å ha krav på. Dette gjelder i særdeleshet for faglig bistand i konvensjonell forstand: prosjektlederen som kunne disponere og arbeide uten noen større innblanding fra den lokale administrasjonen blir mer sjelden, mens man stadig oftere treffer den integrerte eksperten som utgjør et ledd i utviklingslandets egen planlegning. Og kapitalhjelp vil i økende grad bli brukt til finansiering av totalprogram-

mer i den lokale administrasjons regi. At dette vil øke spenningen mellom vesttyske budsjettensyn og u-hjelpens behov, skulle være innlysende.

III

Alt dette skjer mens i nesten alle viktige industriland den politiske polariseringen mellom venstre og høyre resulterer i regjeringer med en usikker parlamentarisk basis eller uten slik basis i det hele tatt. Valgresultater slik vi har sett dem i Sverige, Frankrike, Danmark, Østerrike og Storbritannia er blitt regelen. Også i Forbundsrepublikken vil det for-

(Forts. neste s.)

APNINGSTIDER I BOKHANDELEN FØR JUL

- 2/12—13/12: kl. 9—17
- Lørdag 14/12 kl. 9—14
- 16/12—23/12: kl. 9—18
- Julaften: kl. 9—12

Nå er stallene kommet, krybbefigurene, røkelse. Skjønne ikonkalendere og Madonnakalendere, Pauluskalendere, tysk og fransk utgave. Berckers Taschenkalender, postkortkalendere med ikonkort og midalderkunst-kort.

Og som alltid: Virkelig fine julekort. Nydelige kors og krusifikser fra Frankrike og Tyskland. Vi har fått inn enda flere fine plater. Vi har julegaver av kvalitet!

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

FYRINGSOLJE

brukes av

- St. Dominikus kirke
- Lunden kloster
- St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem
- Sta. Katarinahjemmet
- St. Olavs kirke
- Bispegården
- St. Joseph's Institutt
- Vor Frue Hosp. Nerveavd.
- St. Franciskus Kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Pauls Kirke
- Vår Frue Kirke
- Marias Minde
- St. Franciskusøstrenes Moderhus
- Øyenklinikken
- St. Josephs Hosp., Drammen
- St. Torfinns Kllnik, Hamar
- St. Elisabeth Inst.
- St. Mikals Kirke
- St. Mikals prestegård
- St. Theresia Hosp.
- St. Franciskus Hosp.
- St. Magnus Kirke
- St. Magnus presteg.
- St. Elisabeths Hosp.
- Vår Frue Kirke
- Bispegården
- St. Olavs Kirke, Bispegården
- St. Olavs Kirke
- St. Olavs Prestegård
- St. Olavs Klinik

Oslo

Arendal

Bergen

Hammerfest

Hønefoss

Lillestrøm

Tromsø

Trondheim

Tønsberg

Ved bestilling av olje: Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

«...et frodig og innholdsrikt forfattertalent.»

«... en høyst ualminnelig bok som er skapt av et frodig og innholdsrikt forfattertalent. Det er en flott prestasjon å føre en leser så ubesværet fra sirkus til kirke, gjennom mystifikasjoner til mysterium!»

Arvid Dahle i Adresseavisen

ÅGE RØNNING

Komedien om Slottsherrene

Hft. 47,50, lb. 59,50

387

GYLDENDAL i sitt 50. år

«Nasjonal egoisme»

(Forts. fra forrige s.)

holdsvis klare valgresultatet i 1972 kanskje vise seg å være et unntak, helt bortsett fra at klarheten blir utvannet av Forbundsrådet. Politikere må vinne valg hvis de skal kunne utrette noe. At da utviklingshjelpen kan bli et offer for mottoet «Right or wrong — my election», er både forståelig og farlig.

Den bedrøvelige provinsialitet som preger vår utviklingspolitiske diskusjon henger sammen med denne polariseringen. Hva har striden stått om det siste halve året i Tyskland? Om en uttalelse fra riksrevisjonen som med hensyn til slurvethet overgikk alt den skulle påtale. Om hvorvidt et arkivsystem i U-hjelpshovedkontoret i Frankfurt var hensiktsmessig eller ikke. Om det fantes utviklingsekspertiser som har vært satt for lenge til administrativt arbeid mellom utenlandsopphold. Og endelig ble det kranglet om hvorvidt det var gledelig eller ikke at de forhandlinger som har vært ført mellom Forbundsrepublikken og Jugoslavia helt siden Adenauers annen regjering endelig resulterte i en siste kapitalkreditt på 700 millioner DM.

Hva som er blitt gjort i departementet for økonomisk samarbeid under min funksjonstid, får andre bedømme. Jeg vil bare ganske kort nevne noe jeg selv beredder meg. Det viktigste punkt er her følgende: Jeg har ikke maktet å skape en bred opinion her i landet som virkelig kan bedømme hva som er nødvendig og mulig i utviklingspolitikken og hvor man finner vanskelighetene, feiltagelsene og ytelsene på dette felt.

IV

Den nederlandske u-hjelpsministeren kan nokså nøyaktig regne ut hvordan offentligheten kommer til å reagere på hans tiltak, når han blir kritisert og når han kommer til å få ros. Jeg kunne ikke gjøre det samme, selv om det finnes unntak som bekrefter regelen. Informasjoner jeg mente alle måtte forstå betyd-

ningen av, ble oversett og stukket under stolen — eller rettere sagt de falt mellom de to stolene som heter politisk og økonomisk redaksjon, mens andre, mindre viktige opplysninger ble registrert og blåst opp til urimelige dimensjoner. Og det ble på ingen måte gjort av ondskap, bare av manglende sakkunnskap. Det har ikke lyktes for oss å formidle slik kunnskap.

Vi kunne overvinne et dødpunkt når det gjaldt IDA-oppbygningen eller den europeiske u-hjelpspolitikken — ingen resonnans. Hva er IDA? Denne underavdeling av Verdensbanken (International Development Association) gir først og fremst hjelp til de fattigste utviklingsland. Hva gjelder denne striden mellom regionalister og mundialister? Hverken i parlamentet eller i offentligheten har man diskutert hvoviddt min avgjørelse om mot riksrevisjonens råd å stifte et koordinert, privatrettslig selskap for å avvikle

de tekniske hjelpetiltakene, var riktig eller gal.

Vi er fremdeles et underutviklet land hva angår den utviklingspolitiske diskusjon. Tallet på sakkyndige medarbeidere i massemediene som ikke viker tilbake for virkelig å sette seg inn i dette karriere-messig lite givende område, kan fremdeles telles på fingrene. Et program som herr Alt hadde det i posten «Report» hadde vært utenkelig i et utviklingspolitisk opplyst land. Det var et forsøk på å appellere til fordommer i et informasjonsvakuum. At dette ble totalt mislykket — noe som fremgår av utallige reak-

DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tif. 83 41 84 - DRAMMEN

sjoner — er et glimt av håp for fremtiden.

Hvorfor har det ikke lyktes å fylle dette vakuum? Det skyldes ikke at vi ikke har anstrengt oss for å bære diskusjonen ut til folket, trekke journalister inn i prosjekter, forsyne skoler med informasjoner, tilby materiale til pressen. Jeg har skrevet en bok og håpet at den skulle være leselig. Den ble også lest, men mer i fem forskjellige oversettelser enn i original.

Utviklingspolitikken har ennå ikke trengt seg frem i bevisstheten hos flertallet av innbyggerne. Det er alltid lettere å falle tilbake til nasjonalt sneversyn enn å trene seg opp i internasjonal solidaritet. Om vi ikke selv oppdager at denne internasjonale solidaritet faller sammen med våre egne interesser, kommer andre en dag til å tvinge den frem, og da med harde midler.

(NORKONTAKT)

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 50,— PR. ÅR

ORGELDEBUT

Haakon Omejer Sørli har orgeldebut i Paulus kirke i Oslo
tirsdag 26. november kl. 19.30.

MARIAFORENINGEN, OSLO

Søndag 1. desember: RETRETT.
Leder: Pater Fjeld. Retretten begynner med messe i St. Dominikus kirke kl. 9. Alle interesserte damer er velkomne.
Møtet onsdag 4. desember bortfaller.

Søndag 8. desember: Patronatsfest i foreningslokalet, Akersveien 5, etter aftenmessen. Tegningsliste utlagt på St. Josephs Institutt. Tlf. 20 27 35. Listen inndras onsdag 4. desember.

OSLO

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Tlf. 21 69 06

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Stortings pl. 7 — Oslo 1

Telefon

(02) 33 36 24
33 55 25

Telegr.adr.:
Rustfriknut

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvel 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG
Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 83

ØDIPUS REX

Pier Paolo Pasolini har vunnet seg et stort og entusiastisk publikum verden over, også her hos oss. Han er uten tvil én av de aller mest betydelige filmskapere i våre dager, selv om ikke alt han lager, er like vellykket. Den siste filmen av ham som ble vist her i landet, *Canterbury Tales*, bygget over Chaucers middelalderdikt, var ikke et eksempel på det beste i hans produksjon. Det er imidlertid den filmen som nå begynner sin rundgang på kinoene, *Ødipus Rex*. Det må ansees for å være en alvorlig forsømmelse at denne filmen ikke er blitt vist tidligere her i landet. Den er nemlig syv år gammel, laget i 1967, tre år etter *Matteusevangeliet* og året før Pasolini kom med *Teorema*.

Historien om kong Ødipus som ved en uavvendelig skjebnes grusomhet dreper sin far og gifter seg med sin mor, er i de grader blitt en del av vår sivilisasjon at det er unødvendig å gjenfortelle den her. Pasolini følger Sofokles fremstilling selv om han på en meget overbevisende måte trekker tragedien ut av det greske dramas strenge ramme og setter den inn i en ny, orientalsk og fantastisk verden. Filmen er for en stor del laget i Marokko og gir oss på mange måter en ny Ødipus, en skikkelse og en verden som er helt forskjellig fra det romantiske bildet av antikkens Hellas som det 19. århundre har overlevert oss. Her er ville fjell og øde, solsvidde heier, jamrende, orientalske gråtekoner, barbariske, praktfulle kostymer. Men historien er den samme, og som i et rituale følger vi Ødipus skjebnebestemte vandring frem mot møtet med sitt eget livs grusomme tragedie. Som i alle de store myter blir vi igjen like fengslet. Igjen og igjen opplever vi dette møtet med de skjulte krefter

Om fjorten dager:

24 siders ADVENT- OG JULENUMMER

i menneskesinnet som her på en så mesterlig måte er blitt brakt frem i lyset, utformet i tidløs diktning. Ved å sette det antikke dramaet inn i en ramme av nåtid, — filmen begynner og ender i moderne tid i en effektiv blanding av kontrast og sammenheng, — viser Pasolini nettopp det tidløse og stadig levende i dramaet.

Bortsett fra et par detaljer er nok som sagt *Ødipus Rex* en av de aller mest betydelige filmene Pasolini har laget, nesten på høyde med *Teorema*. Hans teknikk er mer fullkommen her enn i *Matteusevangeliet*, og innlevelsen er adskillig dypere. Det tekniske driver han enda lenger i en film som kom i 1970, *Medea*, også da med emne fra antikk mytologi. Må vi vente til 1977 før den blir vist her i landet?

PH

NYE BØKER

- 12. og siste bind av «Verdens Litteraturhistorie».
- Siegfried Lenz: «Forbildet».
- Henrik Groth: «Stat og Kultur».
- Reinhard Kuhn: «Borgerskapet og fascismen».

☼

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Medredaktør: Karin Gullerud-Johansen O.P.

Medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.
Redaktøren privat 28 95 18.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 50 pr. år.
Kr. 25 pr. ½ år. Utlandet kr. 60.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.